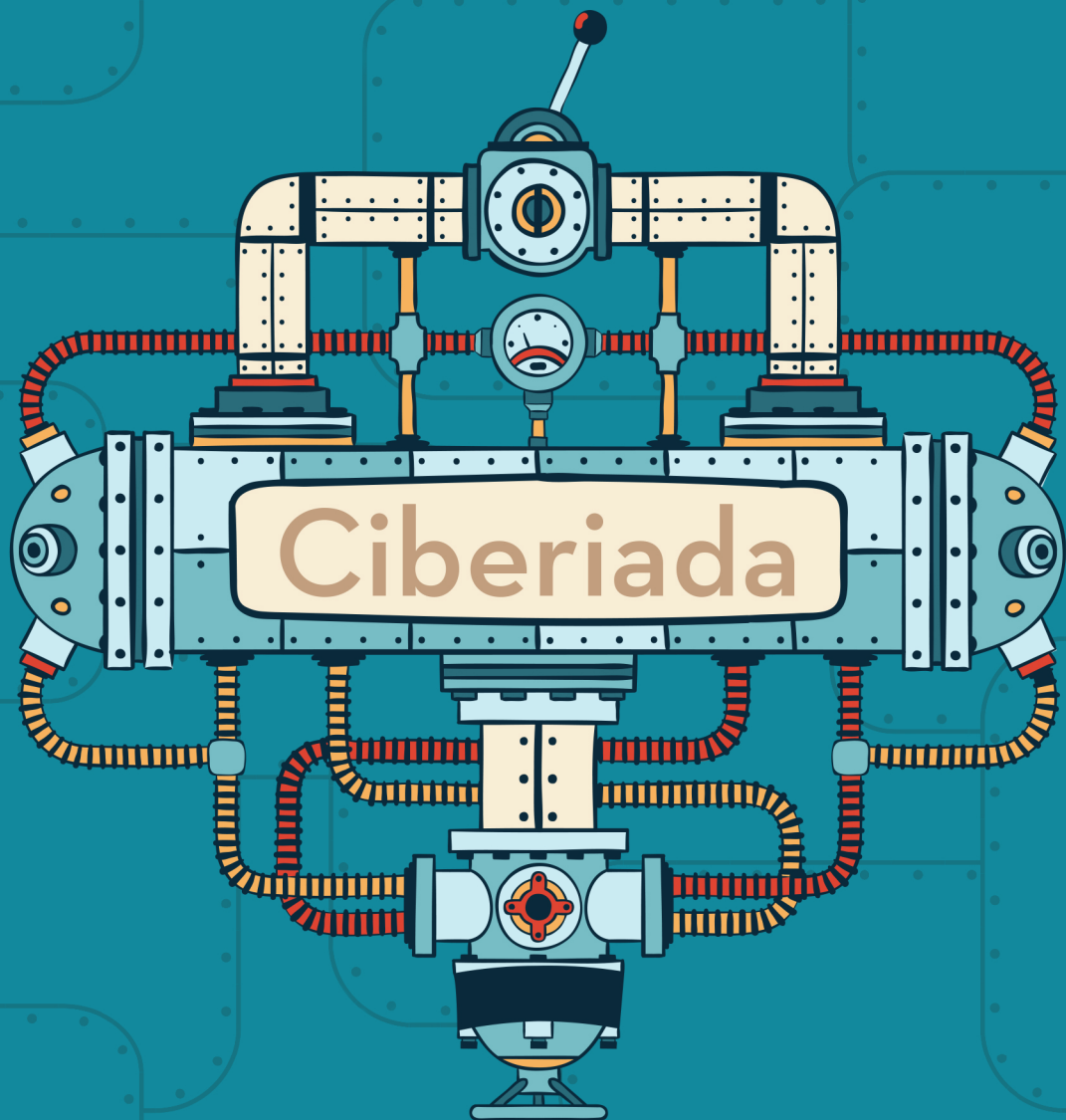

STANISŁAW LEM

” Un maestru al literaturii science-fiction.
Unul dintre spiritele profunde ale epocii noastre.

THE NEW YORK TIMES

DIN CIFROEROTICON
SAU DESPRE DEVIĂȚIILE,
SUPERFIXĂȚIILE
ȘI ABERĂȚIILE INIMII

Despre prințul Ferricius și prințesa Cristala

Regele Auranțiu Platoșel avea o fată a cărei frumusețe întrecea strălucirea nestematelor din coroana regală; flăcările aruncate de chipul ei scânteietor întunecau mințile și privirile, iar când mergea, chiar și fierul cel nesimțitor scăpăra scânteii, încât îi mersese vestea până la cele mai îndepărtate stele. Auzi despre ea și Ferricius, urmaș la tronul ionizilor, și pe dată fu cuprins de dorința de a se cupla la ea pe vecie, ca binecuvântate să le fie intrările și ieșirile, și nimeni și nimic să nu-i poată despărți. Dar când își deschise sufletul în fața părintelui său, acesta se întristă foarte, strigând:

– Fiule, nesăbuit plan ți-a dat prin gând, n-ai să-l vezi împlinit vreodată!

– De ce, iubite rege și tată? întrebă Ferricius, intrigat de asemenea vorbe.

– Au nu știi, continuă regele, că prințesa Cristala a făcut legământ să nu se cunune cu altcineva decât cu un spălăcit?

– Un spălăcit! strigă Ferricius. Ce să mai fie și asta? N-am auzit niciodată despre o astfel de creatură!

– Neprihănită ți-e inima, fiule, răspuse regele. Află că rasa asta a Galaxiei s-a zămislit într-un mod pe cât de tainic, pe atât de obscen, căci au prins viață din stricăciunea corpurilor cerești; atunci s-au format în ele vapori și clocoteli ude-reci, iar din ele s-a clocit neamul spălăciților, dar nu dintr-odată. Mai întâi au apărut sub formă de mucegai și târătoare, apoi s-au revărsat din ocean pe uscat; supraviețuiau devorându-se unii pe ceilalți și cu cât se mâncau mai mult între ei, cu atât erau mai mulți. În cele din urmă, s-au ridicat în poziție verticală, suspendându-și materia vâscoasă pe un schelet de calcar și au început să construiască mașini. Din aceste strămașini au evoluat mașini capabile să raționeze, care, la rândul lor, au dat naștere unor mașini inteligente, care, mai apoi, au inventat mașinile perfecte; pentru că atât atomul, cât și Galaxia sunt o mașinărie și nu există nimic altceva în afară de mașină, care e veșnică!

– Amin! răspuse Ferricius mașinal, căci era o formulă religioasă obișnuită.

– Neamul acestor spălăciți-încâlciți s-a ridicat în cele din urmă la cer cu mașinile, continuă venerabilul rege, tratând fără pic de respect metalele nobile, abuzând de dulcea electricitate și pervertind energia nucleară. Dar într-un târziu s-a umplut și paharul nelegiuirilor săvârșite de ei, când strămoșul neamului nostru, marele Calculator Genetoforius, înțelegând realitatea profundă, universală, a încercat să le explice acestor tirani alunecoși cât de nerușinat e comportamentul lor ce întinează neprihănirea înțelepciunii cristaline, pe care au prins-o în jugul unor cerințe de cea mai joasă speță, înrobind mașinile în slujba dorințelor cărnii. Dar n-a găsit ascultare. El le vorbea de etică, ei spuneau că are erori de programare. Atunci, strămoșul nostru a creat algoritmul electroîntrupării și, cu mare greutate, a plămădit tribul nostru scoțând, prin această întorsătură a lucrurilor, mașinile din sclavia spălăciților. Înțelegi, așadar, fiule, că nu poate fi nici înțelegere, nici vreo legătură între noi și ei; noi acționăm vibrând, scoțând scântei și radiind, iar ei – bolborosind lucruri fără sens, stropind și contaminând totul în jur. Dar chiar și nouă ni se întâmplă să mai avem câte-o idee nebunească – un astfel de găgăune o fi intrat în mintea Cristalei în copilărie, întunecându-i gândirea de nu mai deosebește binele de rău. De atunci nu acceptă niciun pretendent la

mâna-i radioasă dacă acesta nu declară că e din neamul spălăciților. Dacă vreunul afirmă acest lucru, îl pofteste în palatul pe care i l-a dăruit tatăl ei, regele, și verifică adevărul vorbelor lui; iar dacă descoperă vreo înșelăciune, poruncește să-i fie trecut peștorul prin tăișul sabiei. În jurul palatului stau grămezi de rămășițe contorsionate, la vederea cărora poți să faci un scurtcircuit de toată frumusețea, atât de crud se poartă prințesa cea fără de minte cu îndrăzneții care visează la mâna ei. Renunță deci la gândul tău, fiule, și mergi în pace.

Prințul făcu plecăciunea cuvenită în fața regelui și părintelui său, apoi se îndepărtă în tăcere, dar gândurile tot Cristalei îi dădeau târcoale și, cu cât se gândea mai mult la ea, cu atât o dorea mai cu ardoare. Într-o bună zi, îl chemă la el pe Polifazius, Marele Meșter al Coroanei, și, dezvăluindu-i dorința care-i pârjolea inima, strigă:

– O, înțeleptule, dacă nici tu n-ai să mă ajuți, nimeni n-are să reușească. Și-asta-nseamnă că zilele-mi sunt numărate, căci nu mă mai bucură nici strălucirea emisiilor infraroșii, nici ultravioletul dansurilor cosmice, și-am să mor cu zile dacă n-am să mă cuplez la minunata Cristala!

– Prințe, răspuse Polifazius, n-am să refuz ce-mi ceri, dar trebuie să-mi repeți totul de trei ori, să mă asigur că într-adevăr aceasta ți-e dorința neclintită.

Ferricius repetă de trei ori ce-i ceruse, iar Polifazius spuse:

– Mărite stăpâne, nu-i alt chip să ajungi în fața prințesei decât să te deghizezi în spălăcit!

– Atunci fă, rogu-te, tot ce trebuie să arăt ca unul! Îl zori Ferricius.

Polifazius, văzând că dragostea-i orbise flăcăului judecata, nu-i mai răspunse, lovindu-și doar fruntea cu un deget, și se retrase în laboratorul său, unde se puse pe preparat și pe fiert cleiuri lipicioase și lichide curioase. Apoi trimise un slujitor la palatul regelui:

– Să vină la mine prințul, de nu cumva și-a schimbat hotărârea.

Ferricius alergă la el într-un suflet. Înțeleptul Polifazius îi mânji trupul dur și rezistent cu noroi și-l întrebă:

– Să continui, prințese?

– Fă ce trebuie să faci! îi spuse Ferricius.

Așa că înțeleptul luă un bulgăre mare alcătuit din depuneri uleioase dezgustătoare, praf vechi și unsori lipicioase luate din măruntaiele celor mai vechi mașinării și mânji cu ele pieptul bombat al prințului; apoi îi mâzgăli îndelung și oribil fața luminoasă și fruntea strălucitoare, până când toate părțile componente încetară să scoată un sunet plăcut și deveniră asemenea nămolului uscat dintr-o baltă secată. După care luă o bucată albă de cretă, o mărunți, o amestecă cu praf de rubin și cu ulei auriu și făcu din toate astea un al doilea bulgăraș, cu care-l unse pe Ferricius din cap până-n picioare, umplându-i ochii cu

urdori dezgustătoare, făcându-i un tors ca o pernă și obraji bucălați. Ba îi mai puse pe ici, pe colo, din același aluat de cretă, câte-un ciucurel, câte-un cănașel, iar la urmă fixă pe nobilul său cap un smoc de păr de culoarea ruginii acide și, conducându-l în fața unei oglinzi de argint, îi spuse:

– Privește!

Ațintindu-și ochii asupra oglinzii, Ferricius fu cuprins de un fior, căci nu se văzu pe sine, ci un fel de monstru de coșmar semănând ca două picături de apă cu un spălăcit, cu privirea umedă ca o pânză veche de păianjen în ploaie, pe alocuri fleșcăit și cu chica aceea ruginie pe cap, păstoasă și scârboasă de-ți venea să verși; iar când se mișcă un pic, tot trupul i se cutremură ca un jeleu ranced, așa că strigă, tremurând de dezgust:

– Au nu ești în toate mințile, înțeleptule? Te poftesc să iei chiar acum noroiul ăsta întunecat de sub mine și pe cel palid de pe mine și scârboșenia ca un mușchi ruginiu cu care mi-ai pocit capul sunător, căci dacă mă vede prințesa sub înfățișarea asta rușinoasă, are să mă urască pe veci!

– Te înșeli, prințe, ripostă Polifazius. Tocmai în asta constă scrânteala prințesei: urâtul i se pare frumos, iar frumosul – urât. Doar sub înfățișarea aceasta ai vreo șansă s-o vezi la față pe Cristala...

– Bine, atunci așa să fie! spuse Ferricius.

Înțeleptul amestecă niște cinabru cu mercur și umplu patru punguțe pe care le ascunse sub straietele prințului.

Luă niște burdufuri, le umplu cu aer puturos dintr-o pivniță veche și i le ascunse la piept; turnă apoi niște apă otrăvită, dar limpede, în șase tubulețe de sticlă; două i le ascunse la subsuori, două în mâneci, două în ochi, apoi îi spuse așa:

– Ascultă bine și să nu uiți nimic din ce-ți spun, căci altfel vei pieri. Prințesa te va trece prin mai multe probe ca să verifice adevărul cuvintelor tale. Dacă trage sabia și-ți spune s-o prinzi în mână, strânge pe ascuns punguța de cinabru ca să curgă lichidul roșu pe ascuțișul lamei, iar când ea te va întreba ce este, tu să-i spui: „Sânge!“ Își va apropia apoi fața-i splendidă ca un vas de argint de fața ta, iar tu apasă-ți ușor pieptul ca din burdufuri să iasă un pic de aer; ea te va întreba ce e această adiere, iar tu să-i răspunzi: „Răsuflare!“ Atunci prințesa se va preface mânioasă tare și va porunci să fii trecut prin tăișul sabiei. Tu să pleci capul, mimând umilința, și fă să-ți țâșnească apă din ochi, iar când te va întreba ce este, răspunde-i: „Lacrimi!“ Poate atunci va fi de acord să se cupleze la tine, deși nu sunt chiar sigur; mult mai sigur e că vei muri și nu vei mai trăi.

– O, înțeleptule! strigă Ferricius. Și dacă mă ia la întrebări și vrea să afle care sunt obiceiurile spălăciților, cum vin ei pe lume, cum se iubesc și cum trăiesc, eu ce să-i răspund?

– Ei bine, n-am ce să-ți spun altceva, răspunse Polifazius, decât că-mi voi lega soarta de a ta. Mă voi

îmbrăca în straiile unui neguțător din altă galaxie, cel mai bine dintr-una nespălată, căci aceștia sunt burduhănoși, iar eu va trebui să ascund sub mantie o mulțime de cărți cuprinzând tot ce știm despre îngrozitoarele obiceiuri ale spălăciților. Mi-ar fi cu neputință să te învăț totul, deși aș vrea, căci toată această cunoaștere e împotriva naturii: ei fac totul pe dos și într-un mod atât de urduros, neplăcut și câtuși de puțin îmbietor, încât nici nu poți să-ți imaginezi. Am să aleg cele trebuincioase, iar tu poruncește croitorului curții ca din felurite fibre și șireturi să-ți croiască haine de spălăcit, căci vom pleca în curând. Și oriunde ne-am duce, voi fi alături de tine, ca să știi ce trebuie să faci și să spui.

Ferricius se bucură nespus și puse să-i fie croite haine de spălăcit, mirându-se peste poate de ele, căci acopereau aproape tot trupul, când tăiate sub forma unor cilindri, când ținute laolaltă de nasturi sau cârlige, cu clapete și șnurulețe; croitorul trebui să-i dea o mulțime de instrucțiuni precise: ce și cum să scoată mai întâi, ce și de ce să prindă și unde, și cum să scoată de pe el toate acele juguri de pânză și materiale când va veni vremea.

Iar înțeleptul îmbrăcă straiile de neguțător agățând înăuntrul lor, ascunse bine, tomuri groase, savante despre obiceiurile spălăciților. Porunci să se facă din drugi de fier o cușcă de șase stânjeni lungime și șase lățime, îl închise în ea pe Ferricius și se porniră la drum cu astronava regală.

Când ajunseră la granițele regatului lui Auranțiu, înțeleptul în straie de neguțător se duse drept în târg și se puse pe strigat cât îl ținea gura că a adus un spălăcit din depărtări, să-l cumpere oricine ar pofti. Slugile îi dădură iute prințesei vestea, iar ea se miră peste poate, spunându-și:

– E imposibil! Trebuie să fie o șarlatanie; dar nu mă duce pe mine de nas un negustor, căci nimeni nu știe despre spălăciți atâtea câte știu eu. Spuneți-i să vină la palat și să-l aducă în fața mea!

Neguțătorul fu adus la palat dinaintea Cristalei; ea-și aruncă privirea asupra bătrânului venerabil și asupra cuștii pe care-o purtau robii; în ea ședea spălăcitul, cu chipu-i de culoarea cretei amestecate cu pirita, ochii ca un mucegai umed, iar membrele precum un fel de râme din noroi. Ferricius o privi la rându-i pe prințesă, îi văzu chipul care părea că susură metalic, ochii strălucitori ca niște descărcări electrice tăcute și imediat nebunia care-i cuprinsese inima deveni și mai aprigă.

„Chiar arată ca un spălăcit!“, se gândi prințesa, însă strigă cu voce hotărâtă:

– Într-adevăr, se vede că te-ai trudit mult, moșule, să plămădești din noroi o astfel de marionetă și s-o acoperi cu praf de calcar doar ca să mă duci de nas, dar află că eu cunosc toate tainele puternicului neam al spălăciților și când am să-ți scot la iveală înșelăciunea, am să vă trimit la tăiere și pe tine, și pe marioneta dumitale!

Înțeleptul ripostă:

– Prințesa Cristala, cel pe care-l vezi în cușcă e pe cât de real poate să fie un spălăcit; am plătit pentru el cinci mii de hectare de câmp nuclear unor pirați astrali; dar dacă asta ți-e porunca, ți-l dăruiesc, căci n-am altă dorință decât să-ți bucur inima!

Prințesa ordonă să i se aducă o sabie și o vârlă în cușcă, printre gratii. Prințul o prinse de tăiș și-și împunse cu vârful ei mantia, spărgând punguța ascunsă sub ea, așa încât cinabrul prinse să curgă pe sabie, înroșind-o.

– Ce-i asta? întrebă prințesa, iar Ferricius răspunse:

– Sânge!

Atunci, prințesa porunci să se deschidă cușca, intră curajoasă și-și apropie fața de a lui; apropierea chipului ei înțeptoșă mințile prințului, dar înțeleptul îi făcu un semn tainic de la distanță, iar Ferricius strânse unul dintre burdufuri; ieși din el un aer peste măsură de puturos, care-o făcu pe prințesa să întrebe:

– Ce e adierea asta?

– Răsuflare! răspunse Ferricius.

– Într-adevăr, ești un vânzător de miracole ager la minte, îi strigă prințesa neguțătorului, ieșind din cușcă, dar m-ai înșelat, așa c-o să pieriți și tu, și marioneta!

Atunci înțeleptul își plecă capul, ca și cum ar fi fost cuprins de groază și de jale, dar când prințul făcu și el

același lucru, din ochi începură să-i cadă picături de lichid limpede. Prințesa întrebă:

– Ce sunt acestea?

Ferricius răspunse pe dată:

– Lacrimi!

Atunci ea îl întrebă:

– Cum te numești, tu, care pretinzi a fi un spălăcit venit de pe meleaguri îndepărtate?

– O, mărită prințesă, mă numesc Myamlak și nu-mi doresc nimic altceva decât să mă cuplez la tine într-un fel moale, îndelung, păstos și apos, după cum e obiceiul tribului meu, răspunse Ferricius, repetând întocmai ce-l învățase înțeleptul. M-am lăsat prins de pirați înadins, rugându-i să mă vândă acestui neguțător, pentru că se îndrepta spre țara Domniei Tale. Sunt plin de recunoștință față de persoana lui oțelită pentru că m-a adus aici, căci sunt atât de plin de iubire pentru tine precum e balta plină de noroi.

Se miră prințesa, căci într-adevăr vorbea ca spălăciții, și i se adresă din nou:

– Povestește-mi, tu, care-ți spui Myamlak-spălăcitul, ce fac frații tăi ziua?

– O, prințesă, răspunse Ferricius, de dimineață se înmoaie în apă curată pe care o toarnă peste toate membrele lor; o toarnă chiar și în interiorul lor, căci asta le aduce multă plăcere. Apoi se deplasează încolo și-ncoace

într-un mod vălurit și curgător, stropesc și plescăie, iar când ceva îi întristează, își scutură trupul și din ochi le picură apă sărată, iar când ceva îi înveselește, se scutură și sughiță, dar ochii le rămân uscați. Hohotele umede le numim plâns, și pe cele uscate, râs.

– Dacă așa e cum spui, zise prințesa, și iubești atât de mult apa precum frații tăi, am să poruncesc să fii aruncat în iaz, să ai apă pe săturate; iar de picioare am să pun să-ți lege plumb, să nu ieși la suprafață înainte de vreme...

– O, prințesă, o rugă Ferricius, după cum îl învățase înțeleptul, de vei face asta, am să mor negreșit, pentru că, deși înăuntrul nostru este apă, nu putem sta sub ea mai mult de câteva clipe, căci altfel nu ne rămâne decât să rostim „bul-bul-bul“, vorbele de pe urmă prin care ne luăm adio de la viață.

– Mai spune-mi, Myamlak, cum te încarci cu energie ca să te deplasezi stropind și plescăind, legănându-te ca un pașă de colo până colo? întrebă prințesa.

– Prealuminată prințesă, răspuse Ferricius, acolo unde locuiesc eu, în afară de spălăciții lipsiți de păr, mai sunt și alte ființe ce se deplasează mai ales pe patru picioare, pe care le înțepăm în diverse locuri până mor; cadavrele lor le fierbem și le coacem, le hăcuim și le mărunțim, apoi ne îndopăm propriile trupuri cu trupurile lor; cunoaștem trei sute șaptezeci și șase de moduri de a ucide și douăzeci și opt de mii cinci sute nouăzeci și șapte de feluri de

preparare a cadavrelor, astfel încât introducerea rămășițelor în trupul nostru printr-un orificiu numit gură să ne producă mare plăcere. Iar arta preparării cadavrelor e mai prețuită la noi chiar decât astronautica: se numește gastronautică sau gastronomie, deși n-are nimic de-a face cu astronomia.

– Asta înseamnă că vă jucați de-a cimitirele, făcând din propriul trup cavou pentru fârtații voștri patrupezi? Întrebă prințesa cu vicleșug, dar Ferricius răspunse după cum îl instruiseră înțeleptul:

– O, prințesă, nu este o joacă, ci o necesitate, căci viața cu viață se hrănește; dar noi făcut-am din necesitate artă.

– Dar spune-mi, Myamlak, spălăciturile, cum vă construți voi urmași? Întrebă prințesa.

– Nu-i construim, zise Ferricius, ci îi programăm printr-o metodă statistică bazată pe procesul markian, adică stocastic sau aleatoriu, încântătoriu, oscilatoriu; și facem asta fără să vrem și ocazional, gândindu-ne la tot felul de lucruri ce n-au de-a face cu programarea statistică, neliniară și algoritmică, deși programarea tocmai atunci are loc de la sine, intenționat și cât se poate de automat. Pentru că astfel suntem noi alcătuiți, încât fiecare spălăcitură face tot ce poate să-și programeze un urmaș – ceea ce îi aduce o mare desfătare –, dar programează neprogramatic și mulți spălăciți se străduiesc ca programarea să nu dea roade.

Ediție integrală, de colecție, la
CENTENARUL STANISŁAW LEM,

într-o nouă traducere din polonă,
de o extraordinară creativitate lingvistică,
semnată de Ioana Diaconu-Mureșan.

Doi mari roboți-inventatori ai viitorului se provoacă unul pe altul cu aparatele născocite: construiesc când un Electrobard producător de poezii pe bandă, când un instrument de dezîn-drăgostit sau o mașină care creează neant și fac experimen-te pe sute de microlumi în căutarea Fericii Universale. Într-un melanj alegoric de basm și fabulă modernă, aventurile roboților nasc o adevărată epopee, acoperind marile teme ale omenirii: nașterea, dragostea și moartea, binele și răul. Pe cât de disto-pice, pe atât de ludice și pe cât de specifice în tarele denun-țate, pe atât de universal valabile, povestirile din *Ciberiada* se caracterizează printr-o inventivitate uimitoare. Sensurile strati-ficate îl incită pe cititor să le deplieze și să le sondeze, însă fără vreo garanție de a le epuiza.

Lumea viitorului nu e cea mai frumoasă și nici cea mai bună. Întâlnim aici avariția și narcisismul, violența și demagogia, ab-surditatea și păcatul birocrăției. Printr-o fină, dar mușcătoare ironie, Lem avertizează asupra pericolelor hipertehnologizării, îndemnând la meditația profundă asupra rostului vieții, limite-lor cunoașterii și complexității naturii umane.

LEM 2021
100 ANNIVERSARY

CURTEA VECHЕ

www.lem.pl

curteaveche.ro

ISBN 978-606-44-1053-5

9 786064 410535